

Rosa barndom – so what?

INNLEGG Likestilling

Er det nå så farlig, da? At jenter leker med dukker og gutter med biler, at småjentes garderobe inneholder paljetter og tyll, mens guttene kler seg i fotballdrakt? Nei, problemet er ikke at gutter og jenter er interessert i ulike ting. Problemet oppstår når barnas lek styres av hva vi voksne oppfatter som «jenteting» og «gutteting», og når stereotype klær og leker virker begrensende på barnas handlingsrom.

Vi kan le av kritikken mot at Lego lager jenteleker, men når jeg ser på mengden av leker og barneklær som blir tilpasset kjønnene, blir jeg bekymret. Hvem hadde vel hørt om jenteakkebrett og gutteakkebrett på 1970-tallet? I dag krever det kanskje litt ekstra mot når en gutt vil i barnehagen med rosa sykkel. Hva gjør disse trange rammene med barnas forståelse av seg selv? Hva gjør det med en liten gutts mulighet til å bli sykepleier når han blir stor?

Mens mange norske barn vokser opp med rosa og lyseblått, kan vi i fredagens D2 lese om barn som opplever det motsatte – en barndom hvor foreldrene tilstreber fullstendig kjønnsnøytralitet.

Jeg mener det er en overdreven motreaksjon når man

DUKKER OG BRANNBIL.
Sunniva Ørstavik.

Problemet er ikke at gutter og jenter er interessert i ulike ting. Problemet oppstår når barnas lek styres av hva vi voksne oppfatter som «jenteting» og «gutteting»

går så langt som å slutte å kalle barna «han» og «hun». Det er forskjeller mellom barn, og noen av disse forskjellene handler om kjønn. Men ofte vil også forskjellene gutter imellom og jenter imellom være større enn forskjellene mellom gutter og jenter.

Friheten til å selv få velge sine interesser og sin fremtid, er den viktigste verdien vi kan gi barna våre.

■ Sunniva Ørstavik, Likestillings- og diskrimineringsombud

Ideologisk ko menneskelig

Kan Datatilsynet ha gjort en feil?

INNLEGG Arbeidsliv

Oppslaget i Dagens Næringsliv 8. mars om Teletopia Gruppen (TG) gir inntrykk av at TG driver detaljert og omfattende overvåkning av sine ansatte. Det er feil. Oppslaget baserer seg på en foreløpig rapport fra Datatilsynet og påstander fra en tidligere medarbeider i ledende stilling i Teletopia-selskapene gjennom seks år.

Den tidligere medarbeideren sa frivillig opp sin stilling som daglig leder og fratrådte i oktober 2011. Han er blitt anmeldt av undertegnede. Det fremstår som meget underlig at han, med det juridiske ansvaret som lederstillingen hans medfører, i ettertid står frem i media og fremsetter påstander om at «overvåkingen var nesten daglig et tema for de ansatte.» Dersom han mener en slik overvåkning har skjedd, kan man lure på hvorfor dette ikke ble tatt fatt

imens han var ansatt, all den tid dette var underlagt hans ansvar.

Datatilsynet har fått dokumentasjon som viser at «feil» de har avdekket, sannsynligvis er konstruert. Dette har tilsynet valgt å se bort fra. Det tar heller ikke forbehold om at dette kan være tilfelle når det uttaler seg til pressen om den «detaljerte og omfattende overvåkning av ansatte». At konserntillitsvalgt, som Datatilsynet snakket med under kontrollen, ikke har fått henvendelser fra ansatte om overvåkning, nevnes ikke med et ord.

At Datatilsynet publiserer en foreløpig rapport som de måtte forstå kunne inneholde feil, er useriøst. At Datatilsynet går høyt på banen og fremsetter kritikk før saken er avsluttet og all dokumentasjon er behandlet, er lite tiltitvekkende.

Om Datatilsynet med dette også har begått lovbrudd, må imidlertid spesialister på forvaltningsloven vurdere.

■ Robert Hercz, konsernsjef i Teletopia Gruppen as

Helsesektoren er rammet av ideologisk kollaps og menneskelig svikt. Politikere og ledende helsepersonell svikter pasientene og medisinfagets verdigrunnlag, skriver **Vegard Bruun Wyller** og **Torgeir Bruun Wyller** ved Oslo universitetssykehus.

INNLEGG Helse

Ventelisteskandalen ved Oslo universitetssykehus (OUS) er et symptom på et problem som berører alle norske sykehus og store deler av offentlig sektor forøvrig. Vi vil her analysere to underliggende årsaker.

Det ene forholdet er ideologisk kollaps. Såkalt New Public Management – ny offentlig styring, med røtter i angloamerikansk nyliberalisme – har lenge vært en sentral premis for norske forvaltningsreformer. Ideologien kjennetegnes ved at offentlige velferdsordninger frigjøres fra direkte politisk kontroll og styres etter markedsøkonomiske prinsipper. Alle norske sykehus ble derfor omgjort til selvstendige enheter der «produksjon» av helsetje-

nester skulle gi en viss «inntjening».

Ideologien bygger hverken på sunn fornuft eller erfaringsbasert kunnskap. De fleste vil instinktivt tvile på om alle virksomheter – hva enten det er sykehus, skole eller eldreomsorg – bør drives etter akkurat samme organisatoriske modell som en produksjonsbedrift. Bør ikke snarere modellen tilpasses virksomhetens egenart? Forskning støtter dette.

Ideologien er altså irrasjonell – keiseren har ingen klær – men den er likevel ikke harmløs:

■ Den fortrenger helsevesenets tradisjonelle verdigrunnlag og gjør økonomisk inntjening til hovedprinsipp. Sykehusets fremste målsetning ikke er å behandle pasienter, men å holde budsjettet.

■ Den skaper en intern styringskultur preget av viltvoksende byråkrati kombinert med

ARTIKKELFORFATTERNE.
Vegard Bruun Wyller og Torgeir Bruun Wyller.

Helsearbeiderne stilte seg til logrende til rådighet for ideologien og glemte at vår lojalitet alltid skal være hos pasientene, ikke systemet

strengt lojalitetskrav oppover i hierarkiet.

■ Den tapper politikken for reelt innhold. Foretaksstyrene, ikke helseministeren, har det direkte ansvaret for sykehusene. Dermed forvirrer også det politiske ansvaret.

Det andre forholdet er menneskelig svikt. En ideologi kommer ikke svevende av seg selv – den etableres av ansvarlige enkeltindivider, som i sykehussaken faller i to hovedgrupper.

Første gruppe er politikerne, som på tvers av partigrænser

Mandag
KREDITTTirsdag
LEDELSEOnsdag
FINANSTorsdag
ØKONOMIFredag
STUDENTLørdag
FORSKNING

27

■ MISLYKKET. Venteliste-skandalen ved Oslo universitetssykehus (OUS) er et symptom på et problem som berører alle norske sykehus. Foto: Stian Lysberg Sotum, Scanpix

Helse- og svikt

reformerte helsevesenet etter disse prinsipper. Kanskje ble de fristet av mulighetene for en subtil, treleddet maktutøvelse:

■ Først bevilge for lite penger og stille beinhardt krav om økonomisk effektivitet.

■ Deretter vedta lover om pasientrettigheter – men la det være opp til sykehuset å oppfylle dem.

■ Til slutt posere i mediene som pasientens advokat når rettighetene blir brutt.

«Økonomien skal ikke gå foran pasientbehandlingen», sa flere helsepolitikere nylig.

Neivel. Hvorfor har de da innført merkanthet styringssystemer? Hvorfor har flertallet av styremedlemmene bedre greie på behandling av penger enn på behandling av syke mennesker?

Andre gruppe er de helsearbeiderne som i sentrale lederposisjoner stilte seg til logrende til rådighet for den nye ideologien. De som glemte at vår lojalitet alltid skal være hos pasientene, ikke systemet. For ideologien går på tvers av de verdier vårt fag er bygget på.

Ventelistesaken er et greit eksempel: Her hadde leger og sykepleiere en gylden anledning til å stille seg på pasientenes side. De kunne nektet å manipulere listene, og de kunne brukt garantibruddene til å illustrere sykehusets finansieringsproblemer. Men i stedet valgte de å instruere underordnede om å omgå regelverket;

dermed sparte de utgifter og kunne samtidig rapportere det alle overordnede ønsker å høre – nemlig at alt går bra.

Dette var et svik – mot pasientene, mot kollegene, og dypest sett mot fagets verdigrunnlag.

Hva må nå gjøres?

Både politikere og helsepersonell må gjenerobre sine tradisjonelle oppgaver: Helseministeren må ta et direkte ansvar for sykehusene, leger og sykepleiere i lederposisjoner må forstå at de er pasientenes tjenere. Og de fremste ansvarlige for misæren bør fratre: Øverst på listen står adm.dir. (og lege!) Bente Mikkelsen i Helse Sør-Øst, som mer enn noen andre har stilt seg i bresjen for en forkvaklet ideologi. Deretter kommer de ansvarlige for ventelisteutviklingen, som har demonstrert en fundamental mangel på dømmekraft.

Hva skjer om ingenting gjøres?

En åpenbar konsekvens er økende forskjellsbehandling: Det er de ressurssterke som kjenner sine rettigheter, det er de ressurssterke som klager og som blir flyttet frem i køen. Og dette finner sted under en rødgrønn regjering.

■ Vegard Bruun Wyller, førsteamanuensis dr.med., og Torgeir Bruun Wyller, professor dr.med., begge ved Oslo universitetssykehus

■ ■ ■ Foretaksobligasjoner kan gi god avkastning nå. Og synes du lån til bedrifter gir for høy risiko, er obligasjoner med sidesikkerhet i boliglån et godt alternativ.

Gylden middelvei

KREDITTKOMMENTAR
OLE EINAR STOKSTAD

Det siste året har statsobligasjoner fra sterke nasjoner gitt høy avkastning, mens aksjer har kastet dårlig av seg. Nå anbefaler enkelte strateger å satse på motsatt bevegelse. Jeg liker kredittobligasjoner som en gylden middelvei: god forventet realavkastning og mindre fallhøyde enn aksjer.

Aksjer eller statsobligasjoner – det er den klassiske problemstillingen ved pengeplasseringer. Statsobligasjoner foretrekkes som en trygg havn i usikre tider, mens aksjer gir eksponering mot økonomisk vekst og beskyttelse mot inflasjon.

Tim Bond – skribent i Financial Times og investeringsstrateg i Odey Asset Management – peker på demografiske forhold når han anbefaler å vekte seg opp i aksjer. Siden årtusenskiftet har de store etterkrigskullene gått over i pensjonistenes rekker. De har solgt aksjer og presset prisene nedover, noe som nå er i ferd med å avta. Det er en interessant vinkling, som ikke bør ignoreres.

Bond legger imidlertid høy inflasjon til grunn for sin anbefaling. Det premisset er jeg mer usikker på.

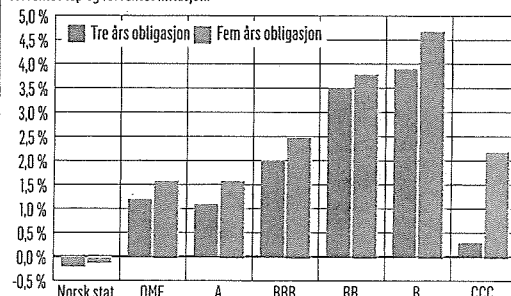
Problemet med statsobligasjoner fra sterke nasjoner er lav rente. Problemet med aksjer er høy risiko. Selv om Statens pensjonsfond utland – oljefondet – har investert hele 60 prosent i aksjer, setter ikke Norges Bank forventet realavkastning høyere enn tre prosent.

Den beskjedne forventningen skyldes at avkastningen på inflasjonsbeskyttede amerikanske og britiske statsobligasjoner nå er nær null.

Stater kan kvitte seg med statsgjeld ved for eksempel å pålegge livsselskaper og banker å kjøpe statsobligasjoner – selv om det gir negativ realrente. Investorer med frie mandater bør ikke

Kreditt bedre enn stat

Årlig forventet realavkastning ved investering i tre og fem års kredittobligasjoner med fast rente. Direkteavkastning fratrasket forventet tap og forventet inflasjon.

Merk: Standardavviket for forventet mislighold er høyere jo lavere ratingen er. Derfor er ikke automatisk en høy forventet realavkastning etter tap for B bedre enn et noe lavere tall for BB.

Kredittmargin, eller kredittspread, er differansen mellom en obligasjons direkteavkastning og en referanserente som for eksempel NIBOR. For fastrenteobligasjoner regnes kredittmarginen over en fast bytterente med tilsvarende løpetid som obligasjonslånet (også kalt swap-rente).

Foretaksobligasjoner er utstedt av bedrifter som supplement til banklån. Blant høykvalitetsselskapene – såkalt investment grade – med antatt kreditt-rating i BBB segmentet – har Tele2, Statoil Fuel & Retail og Schibsted utstedt nye obligasjonslån så langt i år. Stolt-Nielsen, Bonheur og Teekay Offshore Partners er eksempler selskaper med middels kredittisiko (BB) som har utstedt obligasjonslån så langt i år.

Obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) har fått sitt navn fordi de har fortrinnsrett til å få dekket sine krav i en sikkerhetsmasse bestående av prima boliglån (maksimal belåningsgrad er 75 prosent). Sikkerhetsmassen må som et minimum tilsvare pålydende verdi av boliglåneobligasjonene etter løven. Obligasjonene er utstedt av bankide kredittforetak som kun har til hensikt å eie boliglån og finansiere disse med OMF.

2012 Dagens Nærings- og Livsmagasin. Kilder: DNB Markets, Moody's, Norges Bank, Bloomberg

Statsobligasjoner foretrekkes som en trygg havn i usikre tider, mens aksjer gir eksponering mot økonomisk vekst og beskyttelse mot inflasjon

kjøpe statsobligasjoner i en slik situasjon.

Imidlertid finnes det muligheter for en anstendig avkastning med svært lav risiko – såkalte obligasjoner med fortrinnsrett. Disse gir nå 1,7 prosentpoeng avkastning mer enn statsobligasjonsrenten. Dermed blir realavkastningen etter forventet tap akseptabel, med forsvinnende lav risiko sammenlignet med statens pensjonsfond utland, som har en høy andel aksjer.

Men hvorfor velge enten svært lav eller svært høy risiko? Den som liker litt krydder uten å ta høy risiko kan velge foretaksobligasjoner innenfor trippel B-segmentet. Disse gir normalt god realavkastning etter forventet tap. Småbrødrene dobbel B og B tilbyr enda høyere forventet realavkastning etter tap.

Går man utover på risikoskalaen, øker forventet tap eksponentielt, og verdisingningene er høyere. Kredittmarginen øker ikke øker like mye. Selskaper innenfor B og spesielt trippel C er derfor for dem som følger godt med og forstår hver enkelt kreditt.

■ Ole Einar Stokstad, analyse-sjef for kredittobligasjoner i DNB Markets
DNB Markets har tilrettelagt og søker å tilrettelegge obligasjoner for bedrifter som er nevnt i kommentaren

KREDITTKOMMENTAR

GUTTORM EGGE

MARIA GRANLUND

HALVOR HODDEVIK

LARS KIRKEBY

PÅL RINGHOLM

OLE EINAR STOKSTAD